

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי גר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ו

פרשת לאה

א. תוספת ברכה.
פרק יא' פסוק כז':

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' (י"א כ"ז)
הנה בודאי כונת הענין שתבא הברכה על תנאי, אם תשמעו. ואם כן, אין
מבואר הלשון „אשר“, כי הי' לו לומר כמשמעו, את הברכה אם תשמעו.
וכמו בפסוק הבא, והקללה אם לא תשמעו. וכן בפרשה בחקותי, אם בחקותי
תלכו, ובפרשה קריאת שמע, והיה אם שמוע תשמעו, והרבה כהנה.
אך אפשר לפרש משום דמצינו לפעמים, שהמלה „אשר“ תקרא כמו
„כאשר“, כמו בפרשה נשא (ה' כ"ט) זאת תורת הקנאות אשר תשטה אשה
תחת אישה. שכונת הלשון „אשר“ כמו „כאשר“, וקרוב ללשון „אם“.
ובפרשה שופטים (י"ח כ"ב) אשר ידבר הנביא — תחת כאשר, או אם
ידבר הנביא בשם ה' ולא יהיה הדבר. כלומר, כאשר יקרה כן.
וביהושע (ד' כ"א) ויאמר, אשר ישאלון. ובמלכים א' (ח' ל"ג) בהנגף עמך
ישראל לפני אויב אשר יחטאו לך — תחת כאשר (אם) יחטאו לך. וכן
יתפרש בפ' ויקרא (ד' כ"ב) אשר נשיא יחטא — תחת כאשר (אם) נשיא
יחטא.

וכן יתפרש כאן, את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' — תחת כאשר
(אם) תשמעו.

ומה שלא אמר כאן בלשון מפורש „אם“, הוא מפני כי בפסוק הבא
כתיב הלשון „אם“ (והקללה אם לא תשמעו), ואין מדרך לשה"ק שיבאו שני
מבטאים דומים תכופים, וכמו שכתבנו מזה בסוף פרשה ויגש (מ"ז י"ח)
ובר"פ ויקרא (ד' כ"ב) בפ' אשר נשיא יחטא ובריש פרשה שמיני (ט' י"ב,
בפסוק וימציאו). ובריש פרשה דברים (א' ה') בפסוק הואיל משה באר,
ולהלן תבא (כ"ט ד'), וכן כאן באה כונה אחת בשני פסוקים במבטאים
שונים. — אשר (כאשר) — אם.

וכעין זה כתבו בתוס' ב"מ (ס' ב') ד"ה למה, וכתבו בזה הלשון, כיון
שהוצרך שני לאוין אורחא דקרא לכתוב לשון משונה שהוא נאה יותר עכ"ל.

אלות

1. הספר את האלה *le kerenu* קטצ הראון?
2. מהי תוספתו לכך?
3. איך הוא מספיר *leio* ליה כהן כדק סנןן האקרא?

* * *

פרשת ראה

הפסוק הבא שיש לקיים את כל מצוות ה' מנקודת המבט של "חקים ומשפטים" — במשמעות הרחבה של מושגים אלה: שהרי כל פיקודי ה' קובעים תחום לפעילותו הפנימית והחיצונית ונמצא שכולם כגדר "חקים", שהרי הם חגים חוג (ועל עירובת "חקק" ו"חגג" ראה פ"י שמות יב, יד) ושמים גבול לכל עשייתנו: לפנינו מן הגבול הזה הרי זו חובה ומחוץ לגבול הזה היא הופכת פשע. יחד עם זה כולם "משפטים", שכן בשמירתם אנחנו יוצאים ידי חובתנו כלפי העולם שמסביבנו וכלפי החפיקים שניתנו לנו, ואם נעבור עליהם נחטא לכל אלה. כ"חקים" הם מורים לנו מה חובתנו כלפי ה' וכלפי עצמנו; כ"משפטים" הם מורים לנו מה חובתנו כלפי ה' וכלפי עולמנו. זכותנו לישע מתמיד תלויה בשני אלה.

ל(א-לב) כי וגו', בתחילת בואכם לרשת את הארץ חכרוזו את ההכרזה הזאת, ועל ידי כך תצהירו שהברכה או הקללה של עתידכם תלויה רק בכך, אם תקיימו או לא תקיימו את מצוות ה'. כי אתם יורשים את הארץ רק על מנת לקיים את המצוות האלה, וקיום מצוות ה' הוא התכלית היחידה של ירושתכם ושיבתכם. בחלקים האחרונים של ההקדמה הוא תיאר את שמירת התורה על פי הצדדים האידיאליים של שלמותה העליונה: "לאהבה את ה' אלהיכם ללכת בכל-דרכיו ולדבקה-בו" (לעיל יא, כב); ואילו כאן הוא מבליט את התנאים הראשוניים שהברכה או הקללה תלויה בהם בראש ובראשונה. הרי אלו "החקים" ו"המשפטים", חוקי המוסריות והמשפטים החברתיים. ולא עוד, אלא נראה מן

שאלות

1. קרא שם את הפסוקים, איך פרשנו מפין אותם פאופן כללי?
2. איך פרשנו מפין את המושגים: "מרכה וקללה" כאן?
3. פרשנו מפין פין חוקים ומשפטים, התוכל להצדיק מושגים אלה לפי דבריו? מה חובתנו ומתי אנו חוסאים?
4. מה תלויה זכותנו לישע מתמיד?

ג. אור החיים.

שפסקא צדיקים, והוא אומר לאמר יצאו אנשים מודיעין הפתוח שתחזיק אותם בכני בליעל ותסיר מהם חזקת פשרות: עוד ידעה שהגם שלא שמעת הדברים ברורים שיצאו המדיחים אלא אמירה ששמע ממנה דבר זה שיצאו וגו' ודרשת וגו' פרוש יעשה דרישה וחקירה לדעת אם יש ממש בקול הנשמע, והוא אומר ודרשת וחקרת ושאלת ומן הראוי היה לו להקדים ושאלת שהיא השאלה ואחר כך הדרשה והחקירה, אלא נתפנו לומר שידרש בשמיעה הראשונה ששמע אם יש עדים בדבר ואח"כ ישאל פי העדים לדון על פי עדותם:

יג) וישבת שם לאמר, אומר לאמר, נתפנו למה שאמר ז"ל (כתבות י'): שיש מצוה לשבת בארץ כנען, והוא אומר לשבת שם לאמר פאלו אמר לאמר לשבת שם: עוד יתבאר בדקדוק אומר יצאו אנשים בני בליעל למה אמר אנשים שהיה מספיק לומר בני בליעל ואני יודע שהם אנשים, ואם לומר אנשים ולא קטנים זה אינו צריך קרא למעטם שכל שלא הגיע לכלל ענין אין צריך למעטו. אכן נתפנו הפתוח לומר שהגם שאמר יצאו אנשים פרוש שהם צדיקים באומרים ז"ל (מד"ר שלח) אנשים

שאלות

1. שאלות שונות ומאונות מצלה פרשנו, התוכל לזנותן ולהסבירן?
2. איך מצנה לזנות ישיבה בארץ?
3. איך הוא מספיק את הצורך פשימות: "אנשים"?
4. מה לדעתו צריך להיות סדר הטיבול פאנשים אלה ולמה זה חשוב?
5. מה היה צריך להקדים: "עלה או דרישה" ולמה?

ד. הכתב והקבלה.

פרק יג' פסוק ו': כי עתי גחונות היו זליחת ונלרים, מ' זניכה והיא החלמת הגולה שאמר ונשה לפרעה זלילה אם תלה להסטר ונן הונכה אמור לישראל בני חורין אתם, הצי לנחמת זעלם היום ילאו ונלרים זיד רנוס. ועל גאולת הלילה היה פדיון של ישראל ונחמת זכורות כנ"ש כל זכוריהם הכנת ונכוך גאלת, וגאולה של יום היה זיד רנוס זחוקה לכך אמר המוליא והיה זעל כרנס. והסודך היא גאולת לילה זנחנו פדיון (הגר"א). ונ"ל כי לשון פדה כאן לא יתכן לפרשו ענין פטור ומפסות השיעבוד (פרייה) כענין ופדויי ה' יצובון, כי זה כבר נובן זנולת הוליאך והיינו מפשיית השיעבוד, אזל ענינו כאן נקיון התשלומין (אויסלעזען) כענין זכור זניך תפדה, ופדה זנערכך, שהוא נחמת נחיר כסף זעבור הפטור ונן הסוד הנוטל עליו, והנס הנלרים היה סוד ננוטל עליהם לשלם

פרשת ראה

לישראל שכר עבודתם זה שנים רבות, וסכך הוא ימי לחת חן עם ישראל צעיקי ונזרים לחת להם כסף וזהב ושמן, וזכתינה זו נפטרו הנזרים מן חוב תשלום שכר העבודה שהיה נוטל עליהם (עמ"ס צויללו את הנזרים) הנה להיות שחיתת הרכוש הזה היה כסף ונחיר שכר עבודתם שפיר נקרא פדיון כי צוה נפטרו הנזרים מחוב התשלומין (לעזעגלד) ע"ז אמר והסודך ונזית עבודתם, כלומר מוננו ימי היחה נכזה להטות לנז הנזרים שהיו נוטעזדים את ישראל לעבודתם (נזית עזדים) שיתנו לך רכוש גדול להיותו פדיון ונחיר על שכר עבודתם (ער פֶּעֶרְשֶׁאֲשַׁעֵע דִּיר אוּיִם דַּעַם הוּיַזַע דַּעַר עַקְלֶאוּעֶרִיַא, איין לעזעגלד).

שאלות

1. פרשנו מהחין פתי אולות: פדיון וציאה פיד ראה, התוכל להספיר?
2. מה היה הפדיון כאן?
3. איך פרשנו מפין את שכר הצבודה שהמזרים היו חייבים לישראל?
4. פרשנו צונה כקב על אלה ידועה שלא נשאלה כאן, מהי?

* * *

ה. באור יש"ד.

פרק יד' פסוק ג':

. (ג) לא תאכל

כל תועבה. טעם הסמך פרשה זו לנווי לא התגודדו, כי גם הנזירות מן המאכלים הטמאים יורה על קדושת ישראל יותר משאר העמים, ולזה חזר לומר בסוף הפרשה, כי עם קדוש אתה לה' אלהיך (לקמן פסוק כ"א), וכן בפרשת שמיני אחר שהזכיר על המאכלים האלה, חתם במאמר והתקדשתם והייתם קדושים, ולפי שכבר אמר שם שכל מאכל איסור משקן את הנפש ומטמא אותה, לכן קראם כאן בשם תועבה סתם, ואין פירושו שהם מאכלים מתועבים בעצמם, אלא בערך ישראל נקראים תועבה:

שאלות:

1. לכאורה מה כולל קשה כאן?
2. מה מצנה לשאלתו?
3. איך פרשנו מפין: "תועבה"?
4. למה חשף לו להדגיש שמאכלים אלה אינם תועבה אופיקטיבית כי אם רק אסורים לישראל?

* * *